

AB

136170

als OT ^{el} ^{so}
w₃
Auszubildende

3
DE POENI

TENTIA DISPVTATIO

MATHIAE LAVTER

uualc Elbingensis. Die 8. Aprilis

mane hora septima in Colle

gio nouo Vitebergæ

ANNO.

1553.

DE POENITENTIA

Disputacio.

I Inicium uerae Poenitentiae, est non simulatus dolor de peccatis admissis, cum proposito emendationis in praesenti efficace in bonis operibus paedagogicis in Christum pro circumstantiis tum incidentibus & emergentibus. Propositum uero emendationis de futuro neglectis rebus in praesenti agendis uel omittendis non poenitentiae inicium, sed procrastinatio & hypocrisis poenitentiae Deum tentans dicendum est. Maxime uero istud Papisticorum confessariorum consilium diabolicum detestandum est, quod dicit, uiuentes in actualibus peccatis contra conscientiam habere bonum propositum, si cogitent se uelle ea peccata omittere si possent. Cogitatio enim, de bono proposito sine cohibitione loco motiuae in praesenti, nullo modo est bonum propositum, sed hypocrisis impudentissima.

II Etsi autem uerum dolorem pro circumstantiis semper sequuntur, aliqua
signa

signa in externis actionibus, ut lachry-
ma, confessio peccati, & meritarum
pœnarum. Item subiectio ad obedi-
ciam in pœnis, tamen nemo ex signis
externis, de alterius uero dolore saluta-
ris pœnitentiæ coram Deo, aliquid cer-
to affirmare potest, uel ex multitudine
eorum iudicare de magnitudine pœni-
tentiæ. Multo minus illa signa per se
sunt habenda pro ipsa uera pœnitentiâ,
aut statuendum quasi ex parte saltem sa-
tis faciant pro peccatis aut mereantur al-
iquid condonationis in pœnitentiâ. Fi-
unt enim suo insito ordine doloris pro
circumstantiis, nec subiacent præceptis.
Nam Maria Magdalena in sua pœni-
tentiâ flet, Latro in cruce fleuisse non
legitur.

III Hunc non simulatum dolorem de
admissis peccatis uoluntas per se eli-
cere ex sese non potest, nisi hypocritice
ex parte saltem si non ex toto, Per sese
enim delectatur adhuc admissis pecca-
tis nec ab illis abhorret inclinatione, eti-
am si facietate languidior est uel honesto
civili mota statuit amplius hoc non ad-

A ij mittere

mittere, ne incidat in poenas aut infamiam. Poenitet igitur eam peccati, uelut famelicum fame fere necatum poenitet liguri uisse cum suis charissimis furtiuas lauticias cibi regij, magnis sumptibus uix aliunde allati, ut iam iam in pomposa coena inter reges sumeretur. Nec talis elicita actio caret hypocrisi, etiamsi homines uirgis se caedant, aut alijs modis corpus lacerent uel crucient, ut magno conamine uel aliquas lachrimulas extorqueant, Post plagas mox inhiant prioribus peccatis, sperantes talibus castigationibus a peccatis sedenuo liberari posse. Tantum pietatis habent ista opera operata talis poenitentiae.

IIII Voluntas igitur sine uerbo Dei, uel auersa à uerbo Dei, medendo peccatis auget mala, ut uoluntas Dauidis à uerbo Dei auersa suis consilijs post admissum peccatum nitens, ac ciuili pudore mota cupiens regere peccati politricam infamiam, inuoluit se maiori sceleris homicidij, Cogitans ita fore reatum suum magnum peccatum, ac se postea uelle probiorem esse, ita in hypocrisi

hypocrisis quiescit magnitudo suorum peccatorum.

V Ciuile autem studium uoluntatis elicientis bonum propositum amplius non peccandi loco motiua, etli sine uerbo Dei propter naturæ corruptionem non caret uel aliqua hypocrisis, nec per se proficit ad ueram pœnitentiam, tamen est necessarium omnibus ad disciplinam ciuilem retinendam, quæ hominem per se nec damnat nec arcet aditu Christi, ut neglectio huius disciplinæ. Ideo Deus ab omnibus hanc disciplinam requirit, & eam præstare possunt si serio adnitantur suos malos affectus dolore afficientes. Immo Deus hanc disciplinam adiuuat addens hominibus singulares motus naturales & edit perspicua exempla tam pœnarum quam præmiorum, ut illis hominum animi afficiantur in disciplinam, & sentiant cruciatus contraria facientes.

VI In illo dolore habentes uerbum Dei lucernam pedibus nostris petamus singuli sicut Ieremias, Conuerte me, & conuertar. Et erigamus non hic

A iij

dictis

dictis, quanto magis Pater uester coelestis Spiritum sanctum dabit petentibus & similibus.

VII Verus igitur dolor Pœnitentiæ, necesse est ut à Deo uel naturali ordine uel supernaturaliter per uerbum reuelatum imprimatur à Deo, & dicitur sensus iræ Dei, ut est uidere in historia David, quomodo consterneretur ad uerba Nathan Prophetæ, postq̃ ipse suo iudicio damnauerat se capitis, inicitatus motu uehementissimo, ibi primum sentit non simulatum dolorem pœnitentiæ.

VIII Hic dolor ita impressus ardens legis illustriori noticia pro actione diuersarum uoluntatum diuersa efficit, in his dolorem salutaris pœnitentiæ incium, in illis cruciatum æternarum pœnarum principium, hoc dicitur tristitia carnis ad mortem, illud contristatio spiritus sancti in pœnitentiã.

IX Ille enim famelicus fur lautorum ciborum non cõtristatur de suo furto, nisi adducatur in iudicium capitale uel illud uereatur, tum contristatur uel simpliciter

pliciter propter poenam non autem pro-
pter suum factum, immo iudicat sibi in-
iuriam fieri se suspendi, uel agens poeni-
tentiam, agnoscit suum malum factum
ac de illo dolet fatens uere se meritum
tales poenas, uerum petit poenarum mi-
tigationem, ac promittit ueram non si-
mulatam emendationem.

X Iulianus apostata à Christo prostra-
tus cogitur propter magnitudinem
doloris fateri se esse à Christo uictum.
Sed tamen ille dolor non efficit princi-
pium poenitentiae, ut se Christo subiiciat
agnoscens suum peccatum cum poeda-
gogico proposito emendacionis in praes-
enti, ut facit Paulus à iudicante Christo
prostratus ac reprehensus, cum ait, quid
me uis facere Domine. Hic in istis dolo-
ribus offert se ad obediendum Deo, iste
uero etiam in praesenti dolore non des-
istit à peccato, sed contumelia afficit
filium Dei.

XI Diabolus igitur assidue pressus
sensu irae Dei non dicitur poeniten-
tiam agere uel habere initium poeniten-
tiae, sed haeret in poenis aeternis sine ullo

A iiij

propoa

propolito ueræ emendationis immo ardet odio Christi acerrimo quod alij propter illum gratis recipiantur, se uicens prorsus reiectum.

XII Iudam uero ait Mattheus cap. 27.

Pœnitentia ductum retulisse argenteos, quod extiterunt in eo signa contritionis pro incidentibus circumstantijs, nempe abiectio iniustæ mercedis, non simulata confessio peccati, testimonium iusticiæ Christi publicum etiam coram hostibus Christi in templo, ac uellet se non admisisse tantum scelus, non pergit ita blasphemare palam Christum ut Iulianus. Sed quod Iudas non integram & ueram agit pœnitentiam, id fit propter præcedentes & sequentes causas, quibus dubitat & diffidit in desperatione bonitati & misericordiæ Domini nostri Iesu Christi.

XIII Nam sine lucente notitia Euangeliij gratia spiritus sancti præeunte, & sine fiducia unici mediatoris tuente se eius solo merito in isto acerbo sensu iræ Dei, nemo consistere potest.

Quicumque

XIII Quicumque igitur tibi liberi arbitrii elicitis operibus conantur in eo iudicio sine uerbo Dei seu spreto consilio Dei reuelato, mederi nihil proficiunt, sed subinde magis se excruciant ac minus certi fiunt de uoluntate Dei, immo desperant tandem uel fiunt Epicuri rei.

XV Etsi igitur de uera poenitentia uideatur recte dictum, eam non amplius admittere non admittenda, nempe peccata contra conscientiam, tamen id nihil est dicere sine commemoratione causae, qua iste dolor sedetur, & nouitas inchœetur atq; Deo placeat.

XVI Hoc enim certum est, omnis qui manet in poenitentia seu conuersione ad Deum, ita cœercet loco motiuam, ne admittat peccatum contra conscientiam. Sed non contra omnis qui non habet peccata actualia contra conscientiam, is est in uera poenitentia & conuersione ad Deum ut illi uere placeat, propter illam pœdagogiam etiam si necesse est eam præcedere remissionem peccatorum, uel saltem in cœtritione ne

A V

pœdagogia

pædagogicę neglectione arceatur a nobis
Spiritus sanctus, cum perseueramus pæ-
dagogia contempta in peccatis actuali-
bus. Iste enim latro tactus sensu iræ Dei
in cruce neglectis operibus pædagogi-
cis quæ tum in præsentī faciendā incide-
bant, nequaquam potest accipere remis-
sionem peccatorum perseuerans in
actualibus peccatis. Hic uero latro bre-
uiori pædagogia legis eruditus non ne-
gligit illa opera perseuerans in actuali-
bus peccatis, sed tamen sine illis operibus
pædagogicis, id est, non propter illa o-
pera pædagogica iustificatur seu accipit
remissionem peccatorum.

XVII Poenitentes enim non resisten-
tes uerbo Euangelij, accipiunt sola
fide Christi remissionem omnium præ-
teritorum peccatorum & inhærentis
morbi, propter solum meritum Christi,
ut amplius non peccent actualiter, sed
inhærenti morbo repugnantes, obse-
quantur spiritui sancto, qui simul cum
remissione peccatorum datur, ut eos
continue renouet ad imaginem eius qui
creauit eos, & in hac miseria existat &
paracletus

Paracletus interpellans pro nobis gemitibus inenarrabilibus, & arrabo uitæ æternæ in quo accedentes ad thronum gratiæ, clamenus abba Pater in Christo, XVIII. Et si autem pædagogica opera legis in Christum sicut ipsa uita corporalis cum suis fomentis necessario, uel saltem in contritione, præcedant remissionem peccatorum pro circumstantiis tum incidentibus, tamen sunt tantum necessarium antecedens propter Dei ordinationem discernentem inter impœnitentes & pœnitentes in præsentibus oblata gratia præeunte, quos regenerans non prorsus agit immediate per coactionem sine assensu uoluntatis libero. Necesse enim est, illud fieri quod Iesaias inquit. Dominus Deus aperit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abij. Nullo fero modo opera pædagogica sunt uel causa efficiens, uel disponens seu meritoria iustificationis, Sicut neq; ipsa uita nostra quæ necessario Dei ordinatione præcedit est talis causa, nec potest tale aliquid in nobis esse. Mendici enim sumus carentes gloria Dei.

Dei. Ideo mereri non possumus quicquam
coram Deo, quantum ad iustificatio-
nem & uitam aeternam.

XIX Inter opera autem paedagogica
ex parte mortua, ex parte morbi-
da ante acceptam remissionem peccato-
rum, & inter uiua opera renouationis
post acceptam remissionem peccatorum
magna est differentia, quantum ad cau-
sas, modum & finem.

XX Quantum, ad formæ differenti-
am fere ita se habent, ut sermo Ap-
ostolorum ante donationem Spiritus
sancti die Pentecostes, ad donum nouar-
um linguarum:

XXI Sicut igitur in dono linguarum,
sermo Apostolorum proinde alius
quid patrium prioris sermonis referebat,
ita & nostra opera renouationis post
remissionem peccatorum in hac imbec-
cillitate inclinante ad priora peccata, su-
binde indigent priori paedagogia ne in
nobis donum spiritus extinguatur.

XXII Quapropter cum sacra scriptura
de operibus loquitur utriusque
generis opera intelligenda sunt. Item cum
præcipit

præcipit pœnitentiam agere, uel iubet
ut conuertamur ad Dominum iuxta il-
lud, Conuertimini ad me, & ego con-
fertar ad uos. Huc referatur cap. Ie-
hezkel. 18. in quo dicitur. Quare mor-
riemini domus Iſrâel. Quia nolo mor-
tem morientis dicit Dominus, reuertia-
mini & uiuite, ut igitur immutabilis ora-
do huius doctrinæ magis confirmetur
eadem repetuntur Cap. 33. 34. & 36.
Quod singulariter obseruetur ut com-
mentarium, nempe cur Deus promittat
remissionem peccatorum pœnitentibus,
non propter ipsorum dignitatem
aut merita, sed propter unicum pasto-
rem, de quo dicitur cap 34. & 36. di-
ſerte inquit. Non propter uos ego faci-
am domus Israel, sed propter sanctum
nomen meum, de quo scilicet Acto. 4.
dicitur. Non est aliud nomen sub cœlo
datum hominibus in quo oporteat nos
saluos fieri.

XXIII Si igitur opera ab ipso Deo
præcepta in pœnitentia nihil
merentur uel satisfaciunt pro peccatis,
multo minus tale aliquid præstant opera
satis

satisfactionum nostro arbitrio electa uel
Papæ arbitrata constituta, ut iste nugatorius
ludus indulgentiarum locum haberet.

XXIII Talia enim opera & quæcunq;
fiunt opinione meriti remissionis
peccatorum sunt abominatio in conspectu
Dei qd Deo affingant προσωποληψία.

XXV Nullæ enim satisfactiones pro
peccatis coram Deo uel in hac uita
uel in confictio purgatorio ponendæ
sunt, præter sacrificium Christi una enim
oblatione consumauit sanctos.

XXVI Sed tamen Deus ut exerceat fidem
non hypocriticæ pœnitentiæ
in hac uita certis delictis admissis etiam
postq; remissa sunt, ordinat certas pœnas,
quas paruo momento patienter ferre
gratius Deo est propter Christum,
quam si ipsi nobis centuplum pœnarum
eligeremus. Frustra enim colitur Deus
mandatis hominum, Aliquando uero
Deus & culpam & pœnas temporales
remittit simul.

XXVII Remissio enim peccatorum
in pœnitentia non pendet uel à
magnitudo

magnitudine contritionis uel à magnitudine poenarum subsequentium multo minus ab illa elicta contritione & confictis satisfactionibus, nulloq; modo ab impossibili enumeratione omnium delictorum, quæ præsumptuose & impio sine exigitur in contumeliam meritorum Christi, à quibus solum pendet omnis certitudo nostræ remissionis non ex opere operato fidei, aut ullius sacramenti

XXVIII Recte igitur de Poë: dis: 14

Omnis: dicitur, Sicut circumcisio data est Abrahæ in signum iustitiæ non causa iustificationis, sic confessio offertur sacerdoti in signum ueniæ acceptæ non in causam remissionis accipiendæ, quantumuis Canonistæ, scholastici, sententiarij, tales & similes ueteres synceriores canones elusionibus & tricis ex alienis imaginationibus ortis cauillentur.

FINIS.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

FINIS.

O
NI

M.

Ex

136770

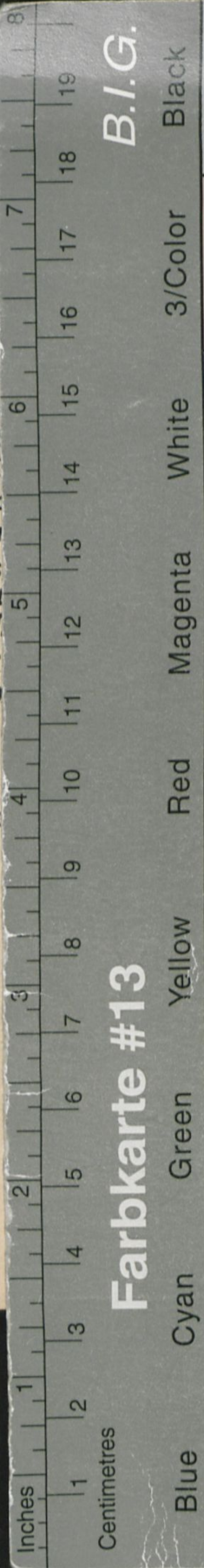
X 1378946

VD 17

DE POENI
 TENTIA DISPUTATIO
 MATHIAE LAVTER
 ualt Elbingensis. Die 8. Aprilis
 mane hora septima in Colle
 gio nouo Vitebergæ

ANNO.
 1553.

